

ॐ ॥ ह्रीं वीं श्रीं ॥

ཐོད་སྐྱོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྟན་ཁང་།

1930

ཕྱ་པོ་ལོ་རྒྱུ་ལ།

ཕྱ་པོ་ལོ་རྒྱུ་ལྟ་ཆ་ལེགས་སྒྲིག་ཚོ་རྒྱུ་གིས་བསྒྲིགས།

ཚེ་སྒྲིག་འགན་ཁུར་བ་ལྟ་བུ།

ཕྱ་ལྟངས་མི་དཔངས་དཔེ་སྒྲན་ཁང་ནས་བསྒྲན།

ཕྱ་ལྟངས་ཤིན་ཏུ་དཔེ་ཚང་ཁང་ནས་བསྒྲན།

ཕྱ་ལྟངས་ཤིན་ཏུ་པར་འདེབས་བཅོ་བྲུ་ནས་པར་བསྒྲན།

850 × 1168 1/32 རྟེན་ལྟངས་ 1—2,000 པར་པར་བསྒྲན།

1988 ལོའི་ལྷ་ 6 པར་ལྟ་སར་པར་ལྟངས་ 1 པར་བསྒྲན།

ISBN 7—223—00115—1/K·31

ལྟངས་ལྟངས་ M11170·74

རྟེན་ལྟངས་ 1.30

波 密 史

波密县历史资料整理小组编

(藏文)

责任编辑： 乌金

•

西藏人民出版社出版

西藏新华书店发行

西藏新华印刷厂印刷

•

开本：850×1168·32开 印张：7.125字数：40,000

1988年6月第1版 1988年6月拉萨第1次印刷

印数：001—2,000

ISBN7-223-00115-1/K·31

书号M,11170·74 定价：1.30元

འཛུགས་བྱུང་།

གངས་རྒྱུང་གི་ཉར་ཕྱགས་སྤྲུལ་གྱི།

གངས་ལྷོ་པས་གས་པའི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས།

གངས་དཀར་མདངས་འཛིན་གཤམ་ཕྱེང་བཞིན།

གངས་ལྷོངས་ཕྱེ་བའི་ལྷན་སྐུལ་འདེན།

[illegible][illegible]

ཡན་ཤོགས་ཡོད་པའི་ལས་ཀ་ཞིག་ཀྱང་བྱས་པ་མཛོན་པ་རེད།

ང་ཚས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་དང་ལེགས་སྒྲིག་བྱེད་པ་དེ་ནི་གནད་ཀྱི་ཁྱད་པར་རེད། བཟང་དེང་སྤྱད་དང་། མི་དམངས་ལ་སྤྱུལ་ལྷན་པོ་དང་ནས་སྤར་ལས་ལྷན་པའི་སྒྲིག་སྒྲིཊ་ཆོག་ས་རིང་ལུགས་ལ་ཞབས་འདེགས་ཞུ་བའི་ཆེད་དུ་ཡིན། སྤྱི་པའི་ཁྲལ་ནི་རང་བྱུང་ཆ་རྒྱུན་དང་། ས་ཁམས་ཁོར་ལུག་ ལུལ་སྤལ་གོམས་གཤིས། དཔལ་འབྱོར་ཆགས་རྒྱལ་བཅས་པོད་ཀྱི་ས་ཁྲལ་གཞན་དང་ཁྱད་པར་ཆེ་ཙམ་ཀྱི་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པས། ང་ཚས་ངེས་པར་དུ་ས་ཁྲལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་རྟོག་ཞིབ་དང་། ཞིབ་འཇུག་ ཁོར་དུ་རྒྱུད་པ་བཅས་བྱས་ཏེ་རང་རྫོང་འདི་ཉིད་མཐུན་སྒྲིལ་དང་། དུག་པོ། ཤེས་རིག་ལྡན་པ་བཅས་ཀྱི་འགྲོ་ལམ་སྤོག་གོམ་ཞེང་ཆེན་པོས་མཐུན་དུ་སྤྱོད་ཐུབ་པ་བྱེད་དགོས།

སྤྱི་པའི་ཁྲལ་ནི་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤོག་དམིགས་བསལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་པའི་ས་ཁྲལ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ལས་ལ་བརྩོན་པ་དང་། དཔལ་འབྱོར་ཆེ་བ། བབས་ཆགས་པ་བཅས་ཡིན་པའི་སྤྱི་པའི་མི་དམངས་ཀྱིས་འད་སྤྱོད་འསྤོལ་བའི་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་གསར་གཏོད་བྱས་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་ལོ་བཅུ་ཡི་གོད་ཆགས་ཀྱི་ནང་ལ་སྤར་ཡིག་ཤོག་དུ་འཁོད་ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་པལ་ཆེར་ཅ་བཞུག་དུ་གྱུར་པར་བརྟེན་དེང་སྤྱུལ་ས་རང་རྫོང་ལ་སྤྱོད་བྱ་ལུན་སུམ་ཆོགས་ཤིང་། གལ་ཆེད་ལོ་རྒྱུས་མང་པོ་བརྒྱུད་སྤྱོད་པའི་བཞུས་སང་ཇི་སྟེད་ཅིག་བཞུགས་ཡོད་པ་དེ་ནི་ནམས་ནི་ཅ་ཆེད་“ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་གསོན་པོ་”ཞིག་ཡིན་པས་ང་ཚས་ངེས་པར་དུ་སྤྱོད་ཐུབ་ཀྱི་ཕུགས་སྒྲིག་འཇུགས་བྱས་ཏེ་རྒྱ་ཆ་ལྗུར་སྤྱོད་བྱེད་དགོས།

མཇུག་དུ་ང་ཚོའི་རེ་བར། སྤྱི་པའི་ཁྲལ་ནི་རང་བྱུང་གི་ཆ་རྒྱུན་དང་། ས་ཁམས་ཁོར་ལུག་སྤོགས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། རྒྱ་ཆེད་སྤྱོད་ཀྱི་ཆེད་དུ་

འཛི་མི་དམངས་ནམས་ཀྱིས་མི་མངོན་པའི་རྒྱས་ཤུགས་འདོན་སྤེལ་གང་ལེགས་་་
བྱས་ཏེ་མཐུན་སྦྲིལ་དང་། བྱུག་པ། ཤེས་རིག་ལྡན་པ་བཅས་ཀྱི་སྤྱོད་གསར་
པ་ཞིག་འཇུགས་སྐྱོན་བྱེད་ཆེད་འབད་འཐབ་བྱེད་དགོས་པ་དེ་ཡིན།

སྔ་བ་རྒྱུ་ལྷན་དང་རྒྱུ་ལྷན་མི་དམངས་སྤྱི་དགུང་ནས།

1986 ལོ་རྒྱུ་ 10 པར།

དཀར་ཆག

ལེའུ་དང་པོ། སྤྱི་པོ་ལོ་གནས་དང་གི་ལོ་རྒྱུས།

སྤྱི་པོ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ས་འབྲས་ཆགས་ཚུལ་དང་རང་བྱུང་གི་ཆ་རྒྱུན། (1)

སྤྱི་པོ་ལོ་གནས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རབས་རིམ་ལྔ་པ་ཕྱིན་ཚུལ་དང་རྒྱུས་རབས་

རིམ་ཕྱིན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས། (9)

སྤྱི་པོ་ལོ་གནས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རབས་རིམ་ལྔ་པ་ཕྱིན་ཚུལ་དང་རྒྱུས་རབས་

རིམ་ཕྱིན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས། (27)

ཟུང་བཞོད། 1932 ལོ་ནས་ 1951 ལོ་བར་གྱི་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་ཁག་

གསུམ་གྱི་རྒྱུ་དང་ཕྱིན་ཚུལ་རིམ། (43)

སྤྱི་པོ་ལོ་རྒྱུས་ལ་བཅུང་ས་འགྲོལ་བྱུང་ཚུན་གྱི་འགྲུར་ཕྱོགས་ (45)

གཅིག་ ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུ་ལ་བཅུང་ས་འགྲོལ་བྱུང་། (45)

གཉིས་ ཟུང་བཞོད་ཀྱི་འགྲུར་ཕྱོགས་དང་དམངས་གཙོའི་བཅོས་སྒྱུར། (51)

གསུམ་ ཟུང་བཞོད་ཀྱི་འགྲུར་ཕྱོགས་དང་དམངས་གཙོའི་བཅོས་སྒྱུར། (58)

བཞི་ བཅོས་སྒྱུར་ཆེན་པོའི་རིམ་གྱི་སྤྱི་པོ་ (59)

ལེའུ་གཉིས་པ། སྤྱི་པོ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་

དཔལ་ལྷན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིམ་ལྔ་པ་ཕྱིན་ཚུལ་དང་རྒྱུས་རབས་

རིམ་ཕྱིན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས། (66)

དཔལ་ལྷན་ཆུ་མདོ་བུམས་པ་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས། (72)

སྤྱི་པོ་ཆོས་རྒྱུ་ལོ་ལྷན་དཔལ་ལྷན་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་

བརྒྱུས། (79)

སྤྱི་པོ་གཞུས་འཛམས་དཔོན་བཟུ་གིས་ཆོས་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་

བརྒྱུས། (87)

སྤྱི་ལྷན་གཞུ་རི་བཟུ་གིས་རབ་བརྟན་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བརྒྱུས། (90)

ལྷན་མ་དཔོན་ལྷན་ཆོགས་དར་རྒྱས་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས། (92)

ཆུ་ཆུ་ལྷན་རྟ་དཔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས། (95)

སྤྱི་པོ་མདའ་ཞིང་དཔོན་བཟུ་གིས་ཆོས་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་

བརྒྱུས། (98)

གསེ་ཐང་ཡར་འབྲོག་དཔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས། (100)

སྤྱི་པོ་གསེང་ཐགས་ཆོས་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས། (103)

སྤྱི་པོ་ཉི་ལྷག་ཐོག་ཆེན་ཆོས་གླིང་ངམ་ཅོད་པན་ཆེན་པོ་དཀར་ཕྱགས་

དཔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས། (106)

རྟ་དཔོན་དཔོན་པའམ་དགའ་བ་ལྷན་དཔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བརྒྱུས། (110)

སྤྱི་པོ་ཡིད་འོང་ཁྲི་དཔོན་ཆེན་པོ་ཞི་ལོ་རྒྱུས། (114)

སྤྱི་པོ་མདའ་ཆུ་མཁར་ལྷ་ཁང་ཆངས་པ་ལྷན་གཞན་གཙུག་ལག་ཁང་

གི་དཀར་ཆག་(གནད་བརྒྱུས་) (118)

ལྷན་བཞུད། སྤྱི་པོ་རྒྱུ་ཁྲི་དཔོན་པ་དང་རི་ཁྲི་དཔོན་

མིང་དང་ཆོས་ལྷགས་གྲུབ་མཐའ་གང་ཡིན། (124)

ཡར་ལྷན་གཡའ་གྲུ་གནས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་གནས་ནང་དཔོན་གྱི་སྤྱི་

རབས།	(126)
ཆས་རྒྱུ་མ་རི་རྒྱུ་རྒྱུ།	(137)
སྤྲོད་གཞུང་རི་གནས་ཀྱི་བྱང་ཆུལ་ཉུང་བསྟུས།	(142)
གནས་མཆོག་དགའ་བ་ཆུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིར་བོ་མདོར་བསྟུས།	(144)
ཟངས་མདོག་དཔལ་རི་ལོ་རྒྱུས་དང་གནས་བཞུགས་སྤྱིར་བསྟུས།	(150)

ལེའུ་གསུམ་པ། སྤྱི་བོ་ལུལ་སྤྱི་གོམས་གཤིས་དང་།

རིག་ཅུལ་དང་ལུས་ཅུལ།

སྤྱི་བོ་ལུལ་གྱི་སྤར་གྱི་ལུལ་སྤྱི་གོམས་གཤིས།	(158)
ལོ་གསར་དང་དུས་ཆེན།	(158)
གཉེན་སྲིད།	(165)
འདས་མཆོད།	(171)
ཞལ་མཇལ་དང་སྒྲིལ་ལོན།	(174)
ཆས་གོས་དང་རྒྱན་ཆ།	(175)
སྤྱི་བོ་ལུལ་གྱི་དམངས་ཁྲིད་རིག་ཅུལ་དང་ལུས་ཅུལ།	(176)
དམངས་ཁྲིད་རིག་ཅུལ།	(176)
དམངས་ཁྲིད་ལུས་ཅུལ།	(183)
མཆུག་བྱང་།	(185)

གི་མིང་ཡུལ་ལ་ཐོགས་པར་བཤད་པ།

(4) སྤོ་བོ་ཞེས་པ་ནི་སྤྱ་ལྷར་ཆག་པ་ཡིན་པར་འདོད་དེ་《སྤོ་བོ་འཁོར་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་》ལས་“སྤོ་བོ་དེ་རྒྱལ་གྱི་གུ་མ་བཅན་པོ་འཁོར་སྤོ་བོ་འཁོར་པོ་བྱ་བྱ་ཞི་ཡིས། ཡུལ་འདིར་སྤོ་བོ་གསུངས་ནས་བཞུགས། ཡུལ་མིང་སྤོ་བོ་ཐོགས་དོན་དེ་ལྟར་ལགས་”ཞེས་འཁོད་ཡོད་པ་དེ་ནི་“སྤོ་བོ་”ཞེས་པའི་“སྤོ་”ལ་ར་བཏགས་ཆད་པ་ཡིན་པར་བཤད། དེར་རྒྱ་མཆན་མེད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། སྤོ་བོ་འཁོར་ལྷ་མོ་ལ་ར་བཏགས་ཆད་པ་གིན་ཏུ་མང་། དཔེར་ན། འབྲས་ལ་འབས་དང་། བྲག་རི་ལ་བག་རི། ཡུལ་སྤྱ་ཚྭ་ལ་སྤྱ་ཚྭ། སྤྱུ་ལ་སྤྱུ་སྤྱུ་ལ་སྤྱུ་མང་། འོན་ཀྱང་ཡིག་ཐོག་ཏུ་ར་བཏགས་ཆད་པ་འབྲི་མི་མིན་ཅིང་། སྤོ་བོ་འཁོར་ལྷ་མོ་ལ་ཡུལ་གཞན་གྱི་མིས་ཀྱང་སྤོ་བོ་བརྗོད་པ་ལས་“སྤོ་བོ་”བརྗོད་ཆུལ་མཐོང་ཐོས་ཡུལ་ཏུ་མ་ཕྱུང་བས་སྤྱི་བར་དཀའ། དེས་ན་ང་ཚོས་ཤོད་ཆུལ་རིགས་གཉིས་པ་དེའི་རྩིས་སུ་འབྲང་བར་འདོད་པ་ཡིན་ཏེ། ཡུལ་འདིའི་མིང་ལ་“སྤོ་ཡུལ་”ཞེས་ཀྱང་བྱ་བེར་སྤོ་ཡུལ་ཡོད་པས་སྤོ་ཡུལ་ཡིན་ནའང་ལོ་རྒྱུས་དེ་རིགས་ལ་ཤོད་སྤོ་ཡུལ་མང་། མ་ཉི་འོ་བྱ་བར་ཆུད་པ་ཅ་མ་ལས་གཏན་ཆོགས་ན་མ་པར་དག་པ་མ་རྟེན་སྤྱི་བས་བདག་ཅག་གིས་མཐོང་གཅིག་ཏུ་ཁ་ཚོན་གཅོད་པར་མི་སྤྱི་བས་པས་ཤེས་བྱའི་གནས་ལ་གཟིགས་པ་ཡངས་པའི་མཁས་པ་དང་དབང་ལྷན་གྱིས་དབྱེད་པར་འཆལ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྤོ་བོ་རྫོང་ནི་བོད་སྐད་ཀྱི་སྤོ་བོ་གཞུང་རིམ་ཕྱོང་གི་སྤྱི་བས་སུ་མེར་སྤོ་བྱས་ནས་སྤོ་བོ་ 1928 ལོ་རྒྱུ་དབང་སྤྱི་བྱེད་བཅུ་ལྟ་ལྟ་གསུམ་པའི་སྤྱི་བས་བོད་གཞུང་གིས་དག་པོས་དབྱང་འཇུག་མ་ཕྱས་པར་གནས་པ་ཞིག་ཅིང་། དེར་བརྟེན་རྫོང་འདིར་རང་ཉིད་མེར་སྤོ་བྱས་ཏེ་ཅང་རིང་པོ་

ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་གསེས། ང་ཚས་འདིར་སྤྱོད་པའི་ཡུལ་གྱི་སྤར་གྱི་ས་ཁོངས་
བཅད་མཚམས་དང་། ས་བབས་ཆགས་ཚུལ། རང་བྱུང་གི་ཆ་རྒྱུན། ས་
གནས་གྱི་ཐོན་ཁུངས་སྐྱེས་རྒྱུ་མཛོད་རྒྱུས་ཤིག་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

དེ་ཡང་སྤྱོད་པའི་ཡུལ་འདི་ནི་“ཨ་ཁུན་པད་མའི་སྤྱོད་གནས། གནས་
མཚོག་པད་མ་བཞོད་གྱི་གླིང་ཕྱི་མ་”ཡུལ་ལྷང་གཞན་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པ་...
ཡིན་ཞེས་ཟེར་ལ། སྤར་སྤྱོད་པོ་ཀུའི་གནས་ཀྱི་པོ་ཞེས་བྱ་བའི་མངའ་ཁོངས་
དང་། ཀུའི་གནས་ཀྱི་པོ་ཞེས་མངའ་ཁོངས་ལ་སྤྱོད་པ་མ་བྱ་བྱུག་དང་། མན་
ཚོ་ཁག་ལ། ལྷོ་ལྷ་དཀར་ནག་སྐྱེས་ཡོད་ཅིང་། སྤྱོད་པ་མ་བྱ་བྱུག་ནི་སྤྱོད་
སྤྱོད་དུང་ལ་ནས་འབབ་པའི་ཆ་རྒྱུན་དང་ཁྱུང་ཐོ་ལ་ནས་འབབ་པའི་ཆ་རྒྱུན་...
གཉིས་གྱི་འདུས་མཛོད་ཡིན། སྤྱོད་སྤྱོད་གཙང་པོའི་རྒྱུད་ལ་ཆགས་པའི་“སྤྱོད་
ལྷང་པ་དེ་མ་”ཁྱུང་ཐོ་ལའི་ཆ་རྒྱུན་གྱི་རྒྱུད་ལ་ཆགས་པའི་“ཡར་ལྷང་ལྷང་པ་”
དེ་བྱ་བྱུ་ལྷོ་ལྷོ་ལ་ནས་འབབ་པའི་ཆ་རྒྱུན་ནམ་ཡིད་འོང་གཙང་པོའི་རྒྱུད་ལ་...
ཆགས་པའི་“ཡིད་འོང་ལྷང་པ་དེ་མ་”དང་། གནས་ཕྱག་གཡག་ལ་ནས་འབབ་
པའི་ཆ་རྒྱུན་གྱི་རྒྱུད་ལ་ཆགས་པའི་“རོང་ལྷང་པ་དེ་བྱ་བྱུ”ཞུང་རིང་མ་ལ་ནས་
འབབ་པའི་ཆ་རྒྱུན་ནམ་ཚས་རྒྱང་གཙང་པོའི་རྒྱུད་ལ་ཆགས་པའི་“ཚས་རྒྱང་”
ལྷང་པ་དེ་མ་”དང་། ར་འོག་མཚོ་རྒྱུ་ནས་འབབ་པའི་ཆ་རྒྱུན་ནམ་གཡུ་
ཕྱག་གཙང་པོའི་རྒྱུད་ལ་ཆགས་པའི་“གཡུ་ཕྱག་ལྷང་པ་དེ་བྱ་བྱུ”བཅས་ཡིན་པ་
དང་། དེ་དག་ལ་སྤྱོད་པ་ལྷང་བྱུག་ཀྱང་ཟེར། མན་ཚོ་ཁག་ལྷོ་ནམ་བྱ་ཚོ་
དང་། ཉུང་ར་ཚོ། སྤྱོད་སྤྱོད་ཚོ། ས་དཀར་ཚོ། ཉུང་མ་ཚོ་བཅས་(མན་
ཚོ་ཁག་ལྷོ་སྐྱེས་ནི་དུ་ལྷོ་མེ་ཉུང་རྒྱང་ཁོངས་སུ་གཏོགས་)ཡིན། དེ་མན་
ལྷོ་ལྷོ་དཀར་ནག་དང་། སྤྱོད་འབྲུག་ཡུལ་ཚོ་སྐྱེས་ཀྱང་སྤར་ཀུའི་གནས་ཀྱི་

པོའི་སྐབས་སུ་སྤྱི་པོའི་ཁྲལ་ལ་གཏོགས་པ་ཡིན། རོ་ན་ཡུལ་དེ་དག་གི་ས་
 བབས་ཆགས་ཚུལ་དང་། གནས་གཤིས་དྲ་གང་། རང་བྱུང་གི་ཆ་རྒྱུན་སྐྱེས་
 རི་འདྲ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན་《སྤྱི་པོའི་ཆས་འབྱུང་》དུ་“མདོ་སྟོད་སྤྱི་པོའི་ལྷང་པ།
 སྤྱི་ས་གཞི་སེང་ཆེན་གྱི་ཁོག་པ། ལྷང་སྤན་གྱི་ཕོ་འི་ར་ལག་ས་ཀྱི་དར་དཀར་
 པོའི་ལྷོ་ཅེག་ཕུ་གངས་རི་དཀར་པོའི་ཁབ་ཀྱིན། མདའ་རྩ་རི་རྩུག་པོའི་
 ཡུལ་ཁྲུང་། བར་གཙང་ཆབ་སྟོན་མོའི་སྤྱི་པོ་ལྷན་པ། འགག་ཟམ་པ་ལྷ་མོའི་
 འཕྲང་སྤྱང་། སྤྱི་སྟོད་དར་དཀར་གྱི་ཡུལ་པ། སྤྱི་སྟོད་ཆུ་མེན་གྱི་ཁོག་པ།
 སྤྱི་སྟོད་ལྷགས་ནག་གི་འདན་བུ་(འདན་བུ་ཞེས་པ་ནི་སྤྱི་པོའི་ཡུལ་སྟོད་དེ་སྤྱི་པོ་
 ཤིང་ལ་ཟེར་)ཞེས་སྐད་འཁོད་ཡོད་དེ། དེ་ནི་སྤྱི་པོའི་ཡུལ་འདི་རྩུར་ས་
 བབས་ཆགས་ཚུལ་ནི་བྱོགས་ཀྱན་དུ་རི་པོ་མཐོན་པོས་བསྐྱར་བས་ན་སེང་གི་...
 ཆེན་པོའི་ཁོག་པ་དང་མཚུངས་ཤིང་། བར་ཆན་ལྷང་སྤན་དང་ལྷང་ལྱར་མང་
 བས་ན་གྱི་ཕོ་འི་ར་དང་འདྲ་པ། ཡུལ་ལྷང་ཀྱན་དུ་སྟོང་གསོངས་རིས་མས་སུ་
 ཡོད་པས་ན་ཀྱི་དར་དཀར་པོ་ལྷོ་ཅེག་བརྒྱབ་པ་དང་འདྲོ་ཞེས་ཟེར་བ་དང་།
 དྲ་དྲང་ལྷང་པ་སོ་སོའི་ཡུལ་ལྷན་པོའི་གངས་རི་དཀར་པོ་དང་། མདའ་
 རྩ་རྩམས་ཤིང་བཞེད་པའི་བྱག་རི་འཕ་རྩ་རི། བར་དུ་ཆད་མེད་ལྷང་ལྷང་དུ་
 བརྒྱར་བའི་ཆུ་རྒྱུན་སྐྱེས་གྱིས་བསྐྱར་ནས་ཡུལ་ལྷང་གཞན་ནས་འགྲོ་འོང་བྱེད་
 པའི་ལམ་འཕྲང་འགག་སྤྱི་ཤིན་དུ་དོག་ཅིང་བཅན་པས་གཡུལ་འཕྲག་གི་རྟེན་...
 གཞི་ཏ་ཅང་བཟང་པོ་ཡིན་པར་བལྟ་ན་ལ། སྤྱི་པོ་སྟོད་སྟོང་པར་གསུམ་དུ་བྱེ་
 བ་ལས་སྟོད་དུ་གངས་རི་དང་སྤང་ལྷོངས་མང་ཞིང་ལྷང་རྒྱ་ཆེ་ལ་ཁམས་ཡངས་
 བས་ན་དར་དཀར་གྱི་ཡུལ་པ་ལྷན་བྱེད་དང་། བར་དུ་ལྷང་ལྱར་ཁྱོད་མང་
 ཞིང་། ཞིང་འབྲོག་སྐྱེས་གྱི་ཐོན་ཁུངས་གྱིས་བྱུག་པས་ན་ཆུ་མེན་གྱི་ཁོག་

པ་ལྟ་བུ། སྒྲིབ་དྲུ་རི་མཐོ་ཞིང་གཡང་གཟར་བ་དང་བརྒྱལ་བར་དཀའ་ཞིང་
འཇིགས་རྒྱུ་ཐོབ་སྒྲིབ་ས་ཡིང་ཡིང་དུ་གཡོ་བའི་གཙང་ཆེན་མང་བས་ན་.....
ལྷགས་ངར་མའི་འདན་བྱ་སྟེ་ངར་ལྷགས་ཀྱི་ཨ་ཤིང་ལྟ་བུ་ཡོད་ཅེས་བཤད།

འོ་ན་ཡུལ་དེ་དག་ལ་རང་བྱུང་གི་ཆ་རྒྱུན་དང་ཐོན་ཁུངས་གང་འདྲ་ཡོད་
དམ་ཞེ་ན་《སྤོ་བོ་ཆོས་འབྱུང་》དུ་“ས་སེར་པོ་གསེར་གྱི་ས་གཞི་ལ། བྱང་སྒྲིབ་པོ་
གཡུ་ཡི་མཐུལ་དང་། ཆང་ཆིང་དུ་དཀྱིགས་པའི་ནགས་ཀྱི་ཆལ། འབྲུ་སྐྱ་སྒྲིབ་
ལ། སྤོ་རྟག་དང་སྤོ་འབྲུ་ཐམས་ཅད་དབྱར་དགུན་ཁོར་ཡུག་དུ་གནས་
པ་”ཞེས་སྐད་འཁོད་པ་ལྟར། གཙོ་བོ་སྤོ་རྟག་དང་། རྟོ་རྟག་དང་། བ་
ལུང་(ཆོས་རྒྱུང་)སྐད་ལ་གཡུ་མདོག་གི་རྩ་ར་དང་འབྲོག་ར་མང་ཞིང་རྒྱ་ཆེ་
བ། དེ་དག་ལ་གཡར་གྲོ་(ཨ་པོ་ཁ་)དང་། དབྱར་ཅ་དགུན་འབྲུ། གངས་
ལྟ་མེ་རྟག་སྐད་སྒྲིབ་ཅ་མང་པོས་ཡུག་ཅིང་། རྩ་བཅུད་ཆེ་བ་དང་། སྤང་རི་
དང་སྤང་བྱང་ཡངས་པོར་རྒྱ་ཞིང་ཅེན་པའི་འབྲི་དང་གཡག་མཛེ་དང་མཛེ་མ།
རྟ་དང་ཤེལ། ར་དང་ལྷག་སྐད་མང་བ་དང་། གཞན་ཡང་ལྟ་བུ་དང་།
གནའ་བ། ལྷ་བ། སྐང་མ། བྱ་དཀར་སྐད་སྤོ་རྟག་ཆགས་སྒྲིབ་ཆགས་ཡོད།
བར་དུ་ཆང་ཆིང་དུ་དཀྱིགས་པའི་བསྐལ་པའི་ནགས་ཆལ་ཁྱོན་ཆེ་ཞིང་ནགས་ལས་
ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་བཟང་བ། ཤིང་རིགས་ཐད་ཅ་ཆེན་ཅན་དན་དཀར་དམར་དང་།
རྩ་པ་སྒྲིབ་ཆགས་ཀྱི་བྱང་ཤིང་། སྤོ་ཤིང་། ལྷག་ཤིང་། ཟངས་ཤིང་། བེ་
ཤིང་སྐད་ཁང་ཤིང་དང་བྱད་ཤིང་འཛད་མཐའ་བལ་བ་རྒྱ་མཚོའི་འཇིང་དང་
འབྲན་རྩ་ཤིང་། གཞན་ཡང་སྤོ་རྟག་ཆགས་དང་ཉེར་མཁོའི་དངོས་པོ་སྒྲིབ་ཆགས་ཀྱི་
རྒྱ་ཆ་བཟང་པོ་ཤིང་རིགས་མི་འདྲ་བ་གངས་ལས་འདས། ད་ལྟ་ནགས་ལས་
བྱེད་འགོ་རྒྱགས་པའི་ས་ཁྱོན་ཁོ་ནར་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་ལྟ་སྤྱད་ཆིག་བརྒྱ་བཞི་བཅུ་

ཞེ་ལྷ་ལྷ་ཅམ་ཡོད། ཆང་ཆིང་གིས་དཀྱིགས་པའི་བསྐལ་པའི་ནགས་ཆལ་གྱི་
 ཁོད་དུ་འཇིགས་ཅུང་གི་མཆེ་ལྷོང་ཆོམ་པའི་ལྷ་ག་དང་། གཟིག འོམ། ཟིང་།
 མི་ཆོད། གསའ་གཟིག གཡི། ཞིག་དཀར་སྐགས་གཅན་གཟན་སྒྲ་ཆོགས་
 དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་གོར་དང་། ར་ཆོད། ཅི་ཉྱག ཁ་ཤ། སྒྲ་བ་དཀར་
 ནག སྒྲུ། ལ་མ། སྐམ་སྐགས་རྩ་ཆའི་རི་དྲགས་ཀྱང་གངས་ལས་འདས་ས།
 སྒྲ་གྱི་བདེ་ཐང་དང་ལྷང་ཤར་ཁག་དུ་ཞིང་ལས་བྱེད་ལལ་ཤིན་དུ་བཟང་བ་ཞིག
 ཡིན་ཏེ་གནམ་གཤིས་རྩ་ཞིང་བཞུའ་ཆན་ཆེ་བ། ཆར་རྒྱ་དུས་སྤྱ་འབབས་པ།
 སད་སྒྲིན་དང་ཐེན་སྒྲིན་ཆབས་ཆེན་འབྱུང་མི་སྤྱད་པ་སྐགས་དགེ་མཆན་དུ་མ་ལྟན
 པ་ཡིན། དེ་ཡང་ཉིན་དུ་རྒྱ་མཆོའི་རྟོད་ཆངས་ཕྱག་མིན་གྱིས་སྤྲུལ་(རི་མཐོས་
 རྟོད་ཆངས་འགོག་པ་)བར་ལ་ཁྱད་པར་ཅུང་ཡོད་དེ། ཆོས་རྒྱུང་(ཡ་ལྷང་)དང་སྒྲི
 རྟོད་ཁུལ་གཉིས་པལ་ཆེར་འབྱུང་། རྒྱ་མཆོའི་རོས་ལས་མཐོ་ཆད་མིད་2750
 ཡས་མས་སྤྱ་ཡིན་པ་དང་། ལོ་འཁོར་མའི་ཆ་སྟོམས་རྟོད་ཆད་(1953—1957)
 དུའུ་9.3° C ཅམ་དང་། ཆ་བ་ཆེ་ཤོས་གྱི་དུས་སྤྱ་(ཟླ་བ་7པ་)རྟོད་ཆད་དུའུ་
 31.0° C ཅམ། གང་ངར་ཆེ་ཤོས་གྱི་དུས་སྤྱ་(ཟླ་བ་12པ་)རྟོད་ཆད་དུའུ་—
 17.3° C ཅམ། ལོ་འཁོར་མའི་ཆར་པ་འབབ་ཆད་ཏེ་ཉིང་ 600 ཡས་མས་སྤྱ་
 བཅས་ཡིན། ཡིད་འོང་སྐགས་སྒྲི་ཤོ་སྒྲིད་ནི་རྒྱ་མཆོའི་རོས་ལས་མཐོ་ཆད་མིད་
 2690 ཡས་མས་སྤྱ་ཡིན་པ་དང་། ཆ་བ་ཅུང་ཆེ་བའི་ཁུལ་ཡིན་པས་དགུན་དུས་སྤྱ་
 ཁ་བ་འབབ་པ་ཏ་ཅང་དཀོན། གང་ངར་ཆེ་ཤོས་གྱི་དུས་སྤྱ་རྒྱ་ལ་འབྱགས་པ་སྐབ་
 མ་ཆགས་པ་ཅམ་དང་། ཆ་བ་ཆེ་ཤོས་གྱི་དུས་སྤྱ་རྟོད་ཆད་དུའུ་ 30° C ཡན་ལ་
 སྤེབས་གྱི་ཡོད། དེས་ན་འབྱུ་རིགས་གྱི་ཐོན་ཁུངས་ནི་བྱེ་མའི་སྤྱང་ལ་འགན་
 བཟོད་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཞིང་ལས་ཐོན་དངོས་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཏ་ཅང་མང་

རྟེ། གྲྲ་དང་། བས། སྒྲ་མ། བྲ་བོ། བད་ཁ། སྒྲ་ཆུང་། སྒྲ་སེར།
 ཁྲོ། ཅ་ཅ། མཐ་ཀྲགས། མ་ཚས་ལ་རྟོག་སྒྲགས་ཡོད་པ་མ་ཟད། རྟེ་ཡུལ་
 (ད་ལྟ་མེ་རྟོག་རྒྱང་ཁོངས་ཡིན་) ཏུ་འབྲས་ཆེན་དང་། འབྲས་ཆུང་། རྟེ་དམ་
 སྒྲགས་ཀྱང་སྒྲིན། ཆལ་རྟིགས་ཐད། སི་པན་དང་། ཀྲ་སྒྲ་ཆོགས་སྒྲིན་ལ།
 འབྲས་ཤིང་ཐད། ཀྲ་ཤུ་དང་། རྟེ་འབྲས་ཁམ་བྲ། རྟེ་དམ་ལ། ཤིང་
 དམར་ལ་སྒྲགས་བྲང་གིས་མི་ལོང་བ་ཡོད་པ་དང་། ཨ་ཏུ་དང་། རྟེ་ཏུ།
 བ་ཏུ། ར་ཏི། ཤིང་ལེབ། ཡང་ཅི་ཏེ་སྒྲགས་ཅ་ཆེན་སྒྲ་རྟིགས་སྒྲ་ཆོགས་
 དང་། ཤིང་ཆོས་དང་། རམ། རྟེ་སེར་སྒྲགས་ཆོས་སྒྲ་འབྲས་ཐོད་དོ།
 ཡང་《སྒྲ་བོ་ཆོས་འབྲུང་》ཏུ་“རི་ལ་རིན་པོ་ཆེ་ཡི་གཏོར་ཁ། རྟེ་ལ་དུལ་གྱི་
 གཏོར་ཁ། རྟེ་ལ་གཏོར་ཁ།” ཞེས་སྒྲགས་འཁོད་པ་ལྟར། རི་ལ་རིན་པོ་ཆེན་གཏོར་
 ཁ་སྒྲ་ཆོགས་གྱིས་གཏམས་ཤིང་། གནའ་སྒྲ་མའི་དུས་ནས་སྒྲ་བོ་འི་མི་དམངས་
 གྱིས་རི་ནས་གཏོར་ཁ་བཏོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཡིད་འོང་དུ་སྒྲ་
 མའི་དུས་ནས་ལྷགས་གྱི་གཏོར་ཁ་བཏོན་ནས་ལྷགས་བཞུ་ལྷུངས་བྱེད་པའི་ལོ་
 རྒྱུས་ལྷུང་བ་མ་ཟད། “ཡིད་འོང་གི་ལྷགས་”ཟེར་བ་དང་། ཡིད་འོང་ནས་
 ཐོན་པའི་གྱི་ལ་“ཡིད་འོང་ཨ་གག་”ཟེར་བ་སྒྲགས་སྒྲ་བོ་ལྟེ་ནང་དུ་སྒྲ་བྲགས་
 ཡོད། དེ་བཞིན་སྒྲ་སྒྲ་དང་ཆོས་རྒྱུང་སྒྲགས་ལ་དུལ་གྱི་གཏོར་ཁ་བཏོན་པའི་
 ལོ་རྒྱུས་ལྷུང་རྟེ་ད་ལྟའི་ཡུལ་མིང་ལོང་“དུལ་”ཞེས་པ་སྒྲགས་ཡོངས་སུ་བྲགས་
 ལ། ད་དུང་སྒྲ་རྒྱུང་གི་ཁོངས་སུ་གཞུགས་ཡི་གཏོར་ཁ་ལྷུང་བས་ཡུལ་མིང་ལ་“གཡུ་
 ལྷག་”ཅེས་བྲགས་པ་དང་། བྲག་སྐས་དང་། ཡིད་འོང་། གཡུ་ལྷག་སྒྲགས་
 ལ་ཞ་ཉིན་གཏོར་ཁ་ལྷུང་བས་རིའི་མིང་ལ་“ཞ་ཉིན་རི་འགོ་”ཞེས་སུ་བྲགས་པ་
 བཅས་ནི་སྒྲ་མའི་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན། གནའ་ཡང་ཡིད་འོང་དུ་གསེར་གྱི་